

Aprob,

10 . Avocatul Poporului,

Victor Ciorbea

RAPORT

privind vizita efectuată la Penitenciarul Gherla –Secția Exterioară Cluj Napoca
județul Cluj

Sumar:

Prezentul raport, întocmit ca urmare a vizitei la Penitenciarul Gherla –Secția Exterioară Cluj Napoca județul Cluj, este structurat pe trei capitole, după cum urmează:

1. Cadrul general și organizarea vizitei.
2. Constatările rezultate din vizita efectuată.
3. Recomandări.

1. Cadrul general și organizarea vizitei

În temeiul art. 16 alin. (1), art. 33 alin. (1), art. 35 lit. a și art. 39 alin. (3) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, la data de 25 iunie 2018, a fost efectuată o vizită la Penitenciarul Gherla –Secția Exterioară Cluj Napoca, județul Cluj.

Din echipa de vizită au făcut parte: doamna [redacted] -consilier în cadrul Centrului zonal Alba al Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție, domnul [redacted] -consilier în cadrul Domeniului privind protecția și apărarea drepturilor copilului din cadrul Avocatului Poporului, doamna [redacted] -medic, doamna [redacted] asistent social și doamna [redacted] reprezentantul Organizației Neguvernamentale Liga Apărării Drepturilor Omului (LADO) Filiala Cluj.

Vizita a avut ca obiective: verificarea condițiilor de detenție și tratamentul aplicat persoanelor custodiate, prevenirea torturii și supunerea la tratamente inumane sau degradante, refuzul de hrană, abateri și sancțiuni disciplinare.

2. Constatările rezultate din vizita efectuată.

Secția de femei Cluj Napoca este Secția exterioară a Penitenciarului Gherla, județul Cluj și funcționează într-o clădire veche, monument istoric, în incinta Palatului de Justiție din centrul municipiului Cluj-Napoca.

La data efectuării vizitei se aflau în custodia Secției exterioare Femei a Penitenciarului Gherla, 140 de persoane private de libertate, la o capacitate de 200 locuri, gradul de ocupare fiind de 70% (137 femei, un minor ce părăsea penitenciarul în ziua vizitei și doi deținuți majori de sex masculin ce desfășurau activități gospodărești veniți de la Penitenciarul Gherla). Vârsta persoanelor private de libertate aflate în penitenciar la data vizitei era cuprinsă 20 și 78 de ani.

Secția era structurată astfel: clădire cu parter și 3 etaje, două curți interioare și două curți pentru plimbare. Beneficia de 41 de camere, cabinet medical, cameră pentru izolare

respiratorie și recoltare spută, 3 camere pentru carantină. Clădirea a efectuat diverse lucrări de reabilitare, dar toate limitate de condiția acesteia de „clădire monument istoric”.

În incinta penitenciatului erau instalate 200 de paturi, repartizate pe camere de la 2 la 14. Căldura și apa caldă erau furnizate după un program stabilit de administrația locului de detenție. La subsolul clădirii este amenajată o spălătorie.

~~Din cauza statutului clădirilor monument istoric, nu s-au putut efectua anumite lucrări de amenajare și reamenajare, din același motiv fiind desființată și sala de sport construită în curte. Tot din această cauză nu există în incinta secției o cameră pentru vizite intime, acestea desfășurându-se la Penitenciarul Gherla din localitatea Gherla, județul Cluj.~~

Secția Exterioară a Penitenciarului Gherla era organizată pe patru secții de deținere, astfel:

Secția 1, situată la parter, cuprinzând arestul preventiv, tranzit minori/majori bărbați; era compusă din 7 camere de deținere, o sală de clasă pentru cursuri școlare, dotată cu mobilier corespunzător (bănci, scaune, tablă, etc) și în care se afla amenajată și o capelă unde se oficia serviciul religios pentru persoanele private de libertate. Pe hol exista un info-chioșc. Fiecare cameră de deținere era prevăzută cu wc și chiuvetă iar activitatea de îmbăiere se desfășura într-o încăpere special amenajată și dotată cu un număr de 11 dușuri. **De menționat că, dușurile din această încăpere erau incomplete lipsindu-le para de duș și nu erau prevăzute cu paravane de separare între ele, neasigurând o minimă intimidare celor care le utilizau.**

Secția 2 femei, situată la etajul 1 era cu regim semideschis și maximă siguranță. Această secție dispunea de 10 camere, un cabinet medical, o încăpere pentru carantină și o infirmerie cu 3 camere, un club și cabinetul psihologului. Fiecare cameră era dotată cu baie (wc, chiuvetă, duș).

Secția 3 femei, situată la etajul 2 cu regim închis și arest preventiv dispunea de 12 camere, din care 2 camere pentru arest preventiv, 8 camere pentru regim închis, o cameră de izolare și o cameră de regim închis deservire. Fiecare cameră era dotată cu baie (wc, chiuvetă, duș).

Secția 4 femei situată la etajul 3, cu regim deschis dispunea de 7 camere, fiecare cameră fiind dotată cu baie (wc, chiuvetă, duș).

Pentru asigurarea dreptului la plimbare, Penitenciarului Gherla, Secția Exterioară Femei Cluj Napoca beneficia de 2 curți exterioare în suprafață de aproximativ 70 mp fiecare, împrejmuite de zid și acoperite cu plasă de sârmă. Curțile erau destinate plimbării și activității sportive și erau dotate cu telefoane.

Camerele beneficiau de lumină naturală corespunzătoare având ferestre de dimensiuni medii ce asigurau condiții corespunzătoare pentru aerisire și lectură sau pentru diverse activități cotidiene. Camerele erau dotate cu paturi suprapuse pe două rânduri, iar în cazul celor două camere cu 14 locuri spațiile de depozitare și scaunele erau insuficiente. Starea de igienă și de curățenie din camere, lenjeria de pat și cazarmamentul erau de o calitate corespunzătoare.

Activitatea Penitenciarului Gherla - Secția Exterioară Femei Cluj Napoca era asigurată de un număr de 80 angajați ai Administrației Naționale a Penitenciarelor având și 6 posturi vacante (1 medic, 1 asistent medical, 2 agenți post-control, 1 agent socio-educativ, 1 agent instalator). Personalul de specialitate era asigurat de 4 asistente medicale, 2 instructori educativi, un asistent social și un psiholog. Pentru eficiența și asigurarea unor condiții normale de lucru, echipa de vizita apreciază că ar fi necesar scoaterea la concurs a posturilor vacante în special cele din sectorul medical.

Referitor la igienă și calitatea cazarmamentului. Persoanele aflate în stare privativă de libertate au declarat că trimit hainele la spălat prin sectorul vizită către familie sau folosesc spălătoria existentă la subsolul clădirii.

Dreptul la informație era asigurat prin existența a două info-chioșcuri de unde persoanele private de libertate puteau obține informații legislative (unul se afla în revizie tehnică fiind trimis la Penitenciarul Gherla).

În fiecare cameră exista un TV racordat la un operator de televiziune prin cablu.

Dreptul la convorbiri telefonice era asigurat prin dotarea fiecărei secții cu telefon. De asemenea existau telefoane în camerele mari și în curțile de plimbare.

***Dreptul la vizită.* Activitatea de acordare a vizitelor și pachete se realiza într-un spațiu amenajat într-o clădire separată. Persoanele private de libertate cu copii minori au dreptul lunar la vizite fără dispozitiv de separare. Camera de vizită nu oferea un mediu optim pentru dezvoltarea relațiilor mamă-copil. Pentru vizitele mamă și copil echipa de vizita apreciază că ar trebui amenajată o cameră specială cu un mediu prielnic acestor întâlniri.**

În ultimul an au fost efectuate un număr de 31 de convorbiri on-line (12 -Penitenciarul Timișoara, 13 -Centrul de detenție Craiova, 6 -Canada).

În perioada ultimului an persoanelor private de libertate le-au fost acordate: un număr de 44 vizite intime (dintre care una în urma oficierii unei căsătorii). **Vizitele intime se desfășurau la Penitenciarul Gherla, Secția exterioară de femei Cluj Napoca neavând amenajată o astfel de facilitate, administrația motivând că nu poate obține aprobarea executării unei astfel de construcții întrucât clădirile sunt clasificate ca fiind istorice, de patrimoniu.**

Au fost acordate în ultimul an un număr de 13 învoiri de 24 de ore; 7 învoiri mai mari de o zi (4 de 3 zile, 1 de 5 zile, 1 de 4 zile și 1 de 2 zile) și 2 învoiri în caz de deces.

În cadrul Penitenciarului Gherla - Secția Exterioară Femei Cluj Napoca, în ultimul an au fost constatate și aplicate **21 abateri disciplinare/sanțiuni**, dintre care: 7 au fost clasate, 6 persoane private de libertate au primit avertisment în scris, 3 persoane au fost sancționate cu suspendarea activităților socio-educative, 2 persoane deținute au primit sanțiuni cu privire la programul de cumpărături iar 3 sanțiuni erau în curs de soluționare pentru încălcarea Regulamentului Intern.

Asistența medicală

Asistența medicală era asigurată de un medic și 4 asistente medicale (un post vacant). Medicul își desfășura activitatea principală la Penitenciarul Gherla și venea o dată pe săptămână, vinerea între orele 08⁰⁰ – 14⁰⁰, la secția exterioară din Cluj. Dacă era solicitat venea ori de câte ori era nevoie. Pentru problemele medicale care se încadrau în categoria urgențelor medicale se apela serviciul 112.

Consultațiile în cabinetele de specialitate se desfășurau la Spitalul Militar Cluj, clinicile de specialitate clujene sau la Spitalele Penitenciarelor Rahova sau Jilava.

În momentul vizitei nu exista nici o deținută însărcinată în penitenciar. În cazul apariției unei sarcini, se propunea întreruperea pedepsei pentru naștere și creșterea copilului până la vârsta de 1 an. În anul 2017, au fost înregistrate 8 cazuri iar în anul 2018, până la data vizitei figurau

înregistrate 2 cazuri de sarcină la persoanele custodiate și 3 cazuri de întrerupere a sarcinii în ultimii 3 ani.

În ultimul an nu s-au înregistrat cazuri de deces și nici cazuri de sinucidere, iar în ce privește *refuzul de hrană*, în ultimii 5 ani, nu au existat persoane în refuz de hrană.

Activitatea medicală se desfășura în cabinetul medical dotat cu birou, masă, 2 scaune, canapea pentru consultații, corp de mobilier cu sertare, 2 dulapuri, un cuier, o chiuvetă, un corp cu rafturi pentru depozitarea materialelor sanitare, stetoscop, tensiometru, glucometru, pulsoximetru.

Înregistrarea activității se realiza în registrul de consultații și în fișele personale. În cursul anului 2017 s-au înregistrat 7176 consultații și servicii medicale, acordate de medic și personalul medical, iar în 2018 până în momentul vizitei 3879 de consultații și servicii medicale. Exista un aparat de urgență care se afla închis în dulap cu cheie. Medicația cronică pentru persoanele deținute și materialele sanitare se aflau într-un alt corp de mobilier închis cu cheie.

Colaborarea cu medicii altor specialități se realiza prin intermediul reglementărilor contractuale cu CASA OPSNAJ, CNAS și Spitalul Militar.

Eliminarea deșeurilor medicale se realiza în mod corespunzător, conform contractului cu o firmă specializată. Deratizarea și dezinsecția se făcea de către o firmă specializată, ultima acțiune fiind în luna mai a anului 2018.

Rețetele cronice se eliberau odată pe lună la Penitenciarul Gherla, medicația fiind ridicată de personalul instituției și administrată sub supraveghere.

Consultațiile medicale erau acordate la solicitare. În cursul dimineții se anunța personalul supraveghetor și se solicita consultație pentru ziua respectivă în caz de urgență, sau în baza unei programări dacă situația medicală permitea temporizare. În caz de probleme medicale cu profil ginecologic se apela la cabinetul ginecologic din cadrul Spitalului Militar.

În anul 2017 au existat 32 internări în Spitalul Militar iar în 2018 -9 internări. Nu s-au înregistrat consulturi la IML. În anul 2017 au avut loc un număr de 279 de investigații medicale în sistemul sanitar de stat, iar în anul 2018, până la data vizitei un număr de 80 de investigații.

La intrarea în penitenciar fiecare persoană efectua un examen medical, constând într-un consult general, o radiografie pulmonară și recoltare de sânge pentru depistarea sifilisului. Din punct de vedere al patologiei, cazuistica era polimorfă înregistrându-se: hipertensiune arterială, cardiopatie ischemică, reumatism cronic degenerativ, boli digestive și pulmonare cronice, insuficiență venoasă, tumoră mamară, tumoră anală, afecțiuni dermatologice –psoriazis, schizofrenie, tulburări anxioase, tulburări de personalitate, depresie. Pentru afecțiunile intercurrente persoanele custodiate solicitau rețeta pentru medicația necesară, aceasta fiind acordată după consult, de către personalul medical al instituției. În perioadele prevăzute de actele normative se efectuau campaniile vaccinale. Pentru înregistrarea situațiilor de agresii exista un registru special; în anul 2018 până la data vizitei au fost înregistrate 3 cazuri de autoagresii, iar în anul 2017 -2 cazuri, care au fost gestionate de personalul medical și psihologul unității.

Alimentația este asigurată de Penitenciarului Gherla și era transportată cu mașina frigorifică, în condiții corespunzătoare la secția externă pentru femei Cluj-Napoca, unde era repartizată în farfurii de către personalul din rândul persoanelor custodiate. Persoanele folosite la servirea mesei erau evaluate și controlate din punct de vedere medical, corespunzător personalului care își desfășura activitatea în sectorul alimentar.

Din interviurile realizate cu persoanele private de libertate nu au rezultat cazuri de discriminare, abuz sau violențe sexuale asupra persoanelor deținute. Din discuțiile avute cu persoanele custodiate nu s-au sesizat cazuri de tortură sau rele tratamente, nu s-au aplicat măsuri de constrângere sau de restrângere a libertății de mișcare, încălcări ale dreptului la intimitate, demnitate sau viață personală.

Asistența psihologică

Activitatea de **cunoaștere și asistență psihologică** se desfășura de către un psiholog principal, doctor în științe, cu specialitatea psihologie clinică și avea trei componente: evaluarea **inițială**, evaluarea **de parcurs** și evaluarea **finală**.

Rezultatele **evaluării inițiale** erau utilizate atât de psiholog cât și de ceilalți specialiști din echipa pluridisciplinară (asistent social, educator) la elaborarea recomandărilor și a planificării traseului execuțional penal, concretizate în **Planul individualizat de intervenție educativă și terapeutică**, ținându-se cont de nevoile, riscurile, abilitățile și deprinderile

identificate, toate acestea regăsindu-se în **Dosarul de educație și asistență psihosocială** al persoanei private de libertate.

Evaluarea psihologică de parcurs se realiza semestrial sau la nevoie, în situații cum ar fi necesitatea evaluării persoanei în Comisia de muncă sau în Comisia de propuneri pentru liberare condiționată. Aceasta avea rolul de a evidenția progresele sau regresele înregistrate de persoana privată de libertate în plan psihocomportamental, modul de participare la programele și activitățile recomandate de specialiști, precum și de a identifica, după caz, noi riscuri sau nevoi psihologice.

Evaluarea finală se realiza înaintea prezentării persoanei private de libertate la Comisia de propuneri pentru liberare condiționată, având ca obiectiv identificarea principalelor elemente semnificative, din perspectiva modificărilor cognitiv-comportamentale și cu rol major în procesul de reinsertie socială a persoanei.

De asemenea, în afara acestora, la nevoie, sub coordonarea unui **Manager de caz**, se desfășurau activități specifice, de intervenție cu persoanele din grupurile vulnerabile și cu cele care prezentau risc suicidar sau comportamente auto sau heteroagresive.

Toate activitățile și acțiunile acestui serviciu aveau ca scop general asistarea persoanelor private de libertate în vederea creșterii șanselor acestora de reintegrare socio-profesională.

Activități individuale:

Evaluările psihologice au fost realizate cu instrumentele standardizate elaborate la nivelul Administrației Naționale a Penitenciarelor și consemnate în documentele de evidență specifice (ex.dosar de educație și asistență psihosocială, registrul psihologului, aplicație informatică) și anume: evaluări psihologice inițiale -61 persoane private de libertate; evaluări psihologice periodice -230 persoane private de libertate; evaluări psihologice finale -105 persoane private de libertate.

Consilierea psihologică:

182 persoane private de libertate (ppl) au beneficiat de asistență psihologică individuală cu frecvență variată (zilnică, bisăptămânală, săptămânală sau lunară) prin intermediul celor 312 ședințe pentru următoarele tipuri de probleme: *afecțiuni psihice* -80 persoane private de libertate

beneficiare (numărul mediu de deținute diagnosticate cu afecțiuni psihice pe lună era de 35 din efectivul de persoane private de libertate custodiare de secție); *probleme cauzate de consumul de alcool* -1 persoană private de libertate; *probleme cauzate de o slabă gestionare a agresivității* -29 persoane private de libertate; *situații de criză* -5 persoane private de libertate; *risc de consum de droguri* -2 persoane private de libertate; *probleme subclinice și diferite tipuri de vulnerabilități* – 65 persoane private de libertate. Au avut loc 262 *convorbiri individuale de informare* cu persoane private de libertate.

Activitățile de grup s-au desfășurat în cadrul programelor de **asistență psihologică generală** (56 persoane private de libertate) și **specifică** (46 persoane private de libertate) precum și a activităților psihologice desfășurate în baza unui **proiect de activitate** (152 persoane private de libertate) la acestea participând un număr total de 254 persoane private de libertate și anume:

- *Program de asistență psihologică generală pentru autocunoaștere și dezvoltare personală prin metoda artterapiei* -56 persoane private de libertate; *Program de asistență psihologică specifică pentru diminuarea și controlul agresivității* -8 persoane private de libertate; *Program de asistență psihologică specifică pentru persoanele cu afecțiuni psihice* -7 persoane private de libertate; *Program de asistență psihologică specifică pentru persoanele vârstnice* – 15 persoane private de libertate; *Program de asistență psihologică specifică pentru diminuarea și controlul impulsivității* – 16 persoane private de libertate.
- *Activitate psihologică pe bază de proiect „Ziua internațională împotriva exploatării sexuale și a traficului de femei și copii”* -20 persoane private de libertate; *Activitate psihologică pe bază de proiect „ Ziua internațională a non-violenței”* -13 persoane private de libertate; *Activitate psihologică pe bază de proiect „ Implicațiile psihologice și sociale ale sărbătorilor de iarnă”* -9 persoane private de libertate; *Proiect de activitate psihologică „ Grup de suport pentru persoanele private de libertate cu boli cornice,-*15 persoane private de libertate; *Proiect de activitate psihologică „ Promovarea sănătății mintale în penitenciar”* -23 persoane private de libertate; *Proiect de activitate psihologică pentru persoanele private de libertate recidiviste „ Alegerile personale îți marchează viața”* -24 persoane private de libertate; *Activitate psihologică pe bază de proiect „Ziua mondială de luptă împotriva tuberculozei”* -14 persoane private de libertate; *Activitate psihologică pe bază de proiect „Ziua mondială a râsului”*

– 16 persoane private de libertate; *Activitate psihologică pe bază de proiect „De vorbă cu personalitățile locale”, desfășurată în Centrul Terapeutic Lotus* -10 persoane private de libertate; *Proiect de activitate psihologică pentru persoanele private de libertate cu afecțiuni psihice* -8 ppl;

Programele și activitățile s-au desfășurat ulterior elaborării și aprobării documentelor specifice (ex: mape program, proiecte de activitate) și au fost consemnate în documentele de evidență (ex.: dosar de educație și asistență psihosocială, registrul psihologului, aplicație informatică).

În urma discuțiilor avute cu personalul secției, dar și cu persoanele deținute selectate în mod aleatoriu s-a desprins faptul că acestea apreciază în sens pozitiv și benefic activitatea psihologului uniății, acesta având o contribuție esențială în asistarea deținuților în procesul de internalizare a experiențelor cu puternic impact negativ rezultate în urma dobândirii statutului de persoană privată de libertate.

Asistența socio-educativă

Fiecare persoană privată de libertate avea în cabinetul asistentului social un dosar de educație și asistență psiho-socială care cuprindea următoarele documente: fișă educațională, fișă educațională de evaluare periodică, fișă socială, fișă socială de evaluare periodică, planul individualizat de evaluare și intervenție educativă și terapeutică inițial și revizuit.

În perioada iunie 2017-iunie 2018 au fost efectuate:

- *Evaluări sociale:* -inițiale 54 (nou-depuse), -periodice 148 și finale 101; *Consiliere pe probleme sociale* în vederea obținerii diverselor documente cum ar fi: certificat de naștere, carte de identitate, documentație căsătorie, recunoaștere paternitate, dosar pensie, handicap etc.; *Consiliere pe probleme sociale în vederea restabilirii/medierii relațiilor de familie* (persoane private de libertate cu copii instituționalizați, relații conflictuale, nevizitați etc); *Consiliere pentru obtinere documente pentru Comisia de liberare condiționată; Convorbiri de informare (63 persoane private de libertate);*

- *Programe derulate iunie 2017 - iunie 2018:* program de pregătire pentru liberare; program de formare a abilităților parentale; program de prevenire primară a violenței domestice; program de prevenire a recidivei; program RRR (reducerea riscului de recidivă) derulat în colaborare cu Serviciul de Probațiune Cluj (~~116~~ persoane private de libertate);

- Activități organizate pe baza proiectului de activitate cum ar fi: grup de socializare; grup de progres, creștere și dezvoltare: întâlniri mame aflate în detenție și copii instituționalizați -8 martie 2017; ieșire în comunitate cu ocazia zilei de 1 iunie 2017 cu mame aflate în detenție și copii instituționalizați; întâlnire mame aflate în detenție și copii instituționalizați Sarbatori Pascale 2018 (42 persoane private de libertate);

Referitor la activitatea de educație. În cadrul Penitenciarului Gherla Secția Exterioară Femei Cluj Napoca se desfășurau cursuri de educație formală pentru clasele I-IV (program de alfabetizare -cursuri la zi un semestru /an școlar). În anul școlar 2017-2018 au absolvit un număr de 7 persoane private de libertate.

De asemenea tot în cadrul penitenciarului se desfășura un curs de formare profesională de manichiură-pedichiură în colaborare cu A.J.O.F.M. Cluj pentru un număr de 12 persoane private de libertate.

Dreptul la muncă .Persoanele private de libertate aveau dreptul de a presta muncă, în acest sens fiind încheiate două contracte cu companiile: Fujikura Automotive România -din 55 de persoane contractate erau angajate la momentul vizitei 46 de femei și Cosm Fan Carmangerie SRL (unitățile *Moldovan*) – unde lucrau 3 persoane.

Aspecte rezultate din întrevederile cu persoanele private de libertate

În cadrul întrevederilor cu persoanele selectate aleatoriu au fost abordate teme cu privire la respectarea drepturilor mai sus menționate, ex.: dreptul la vizită, la vizită intimă, dreptul la vizită suplimentară, dreptul la convorbiri telefonice, dreptul la informație, etc.

Toate persoanele au susținut că li se respectă drepturile și că participă activ la ședințele de consiliere psihologică, la activitățile educaționale și la programele sociale.

Față de cele expuse, în temeiul art. 43 alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, Avocatul Poporului

RECOMANDĂ

**Conducerii Penitenciarul Gherla –Secția Exterioară Cluj Napoca
să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:**

1. Demararea procedurilor de organizare a concursurilor pentru ocuparea celor 6 posuri vacante;
2. Amenajarea unei camere de vizită pentru mame și copii minori;
3. Identificarea unei soluții pentru amenajarea unei camere pentru vizite intime, în incinta Secției exterioare de femei Cluj Napoca și amenajarea și dotarea corespunzătoare a sălii de baie de la Secția 1 (parter), cu sisteme de duș complete și cu paravane de separare între dușuri.

Alba Iulia, 16.10.2018